

Гращенкова Вікторія Володимирівна

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Шейна Лариса Олександрівна

Кандидат педагогічних наук, доцент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

РОЗВИТОК НАВИЧОК ВЕРБАЛЬНОЇ ТА НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ І АКАДЕМІЧНИХ ЦІЛЕЙ

Однією з найбільш важливих навичок спілкування в сучасному світі є вміння спілкуватися грамотно. Це стосується не лише правильного і доречного використання мовних навичок, підбору відповідних лексичних та граматичних конструкцій, але й інших комунікативних навичок, які допомагають під час здійснення професійної діяльності, в побутових та особистісних комунікаціях. Для того, щоб налагодити ефективну роботу, будь-якому професіоналу важливо володіти вмінням чітко висловлювати свої думки, а також уміти відчувати й зрозуміти співрозмовника (колегу, менеджера, клієнта, партнера у бізнесі, продавчиню в магазині тощо).

Як відомо, під час безпосереднього усного спілкування вербально повідомляється не більше 30-40% інформації. Більша ж частина передається за допомогою засобів невербальної комунікації (від лат. *verbalis* – «усний» і лат. *communicatio* – «спілкуватися»).

До невербальних засобів спілкування відносять паралінгвістичні (тембр, гучність, темп мовлення), екстралінгвістичні (паузи, сміх, зітхання), проксемічні (розташування в просторі, пересування, дистанція під час спілкування) і кинесичні засоби спілкування (міміка, жести, пози, погляд).

Щоб розвинути навички комунікації, особливу увагу необхідно приділяти засвоєнню невербальних засобів спілкування. В процесі викладання іноземної мови у ВНЗ, у зв'язку з відсутністю носіїв мови, які були б представниками відповідної культури, можна досягти створення мовного середовища,

використовуючи аудіо- та відеофайли, які містять різні ситуації з повсякденного життя. Студентам пропонується розіграти їх після прослуховування або перегляду, імітуючи вираз облич, міміку, жести, рухи тіла, інтонацію, дотримання дистанції між партнерами тощо [3, с. 111]

Освоєння невербального змісту значно підвищує ефективність процесу вивчення іноземної мови. Ситуативний характер сприйняття певних обставин концентрує увагу на міміці, жестах, ритмі, рухах, при відтворенні яких відбувається об'єднання вербальних і невербальних засобів спілкування, властивих носіям культури відповідної мови. Крім суто інформації, важливо підібрати правильний тон спілкування, інтонацію, рівень формальності тощо.

З іншого боку, мова людини індивідуальна. Індивідуальним є не тільки процес оволодіння мовою, а й об'єкт засвоєння, тобто, мова людини є одночасно і продуктом, і процесом. Людина висловлює і формулює свої думки відповідно до структури своєї особистості, до інформації, яку вона передає в процесі комунікації і до мотиваційного аспекту комунікативного акту. [2, с. 232]. Таким чином, засоби невербальної комунікації також можуть мати відбиток індивідуальності.

Комунікативні навички є невід'ємною складовою частиною так званих «гнучких навичок» (soft skills), якими повинні оволодіти майбутні професіонали. Вони мають навчитись вербальному і невербальному спілкуванню, зв'язному конструктивному мовленню, усному та писемному, чіткому висловлюванню думок, умінню зрозуміти та конкретно повідомляти необхідну інформацію. Інші «гнучкі навички», на які слід звернути увагу, це – активне слухання, вміння здійснити презентацію, оволодіння методами ведення телефонних розмов, розвинуті навички ділового листування, формування вміння писати лаконічні й місткі листи, з дотриманням відповідного формату і тону листування. Крім того, важливими комунікативними навичками є здатність вести діалог і відстоювати свою позицію, продуктивне спілкування при наявності конфліктної ситуації, вміння слухати і проводити співбесіду, підтримка коротких бесід ввічливості, техніка здійснення рукописання і т. ін.

У зв'язку з необхідністю підготовки висококваліфікованих фахівців, які б мали розвинуті комунікативні навички при наявності високого рівня володіння іноземною мовою, ми пропонуємо в якості часткового вирішення цієї проблеми інтегрування змісту англійської для спеціальних / академічних цілей (ES / AP) і професійної підготовки. Це передбачає не тільки професійно-орієнтоване вивчення англійської мови, а й застосування мови як засобу розвитку професійних знань, умінь, навичок, особистих якостей студентів. На заняттях з ES / AP викладачами нашої кафедри застосовуються активні методи навчання, такі як: дискусії, мозкові штурми, метод проектів, метод «перевернутого навчання», рольові та ділові ігри, моделювання професійно-орієнтованих ситуацій, що сприяють поліпшенню комунікативних навичок студентів та їх підготовки до спілкування в професійному та побутовому середовищі. [1, с.138]

Список використаних джерел

1. Гончаренко Т. Е. Формирование коммуникативных способностей будущих инженеров-программистов на занятиях ES/AP. / Т. Е. Гончаренко, Л. В. Дёмочка // Международная научно-практическая конференция «Молодёжное предпринимательство в странах восточного партнёрства: опыт формирования и перспективы развития» в рамках реализации проекта «Высшие учебные заведения для молодёжного предпринимательства» по программе Erasmus+ (heifye.hduht.edu.ua): Тезисы межд. научн.-практ. конф. (Батуми, Грузия, 13-14 сентября 2018 г.). – С. 137-139.
2. Сергина С. В. Методика индивидуализации обучения иноязычному говорению / С. В. Сергина // Економічна освіта та наука: досвід та перспективи розвитку : матеріали наук.-практ. конф., 22-23 листопада 2007 р. – Харків : [б. в.], 2007. – С. 232 -235.
3. Lazareva O. Developing soft skills at ESP classes in technical heis / O. Lazareva, O. Kovtun // Psychological and pedagogical problems of modern specialist formation : coll. art. – Warsaw : ANAGRAM ; Kharkiv : KRPOCH, 2017. – P. 108-115.